

Gátja lehet-e a korrupciónak az új közbeszerzési törvény?

A Parlament által december 8-án elfogadott közbeszerzési törvény módosításának előkészítése során a jogszabály-előkészítő fontos célként jelölte meg a korrupció visszaszorítását és a jogszerűség erősítését. E kritériumoknak való megfelelésről alkotott állásfoglalását teszi közzé a Transparency International Magyarország:

Pozitívumok: A Kbt. rendszere egyszerűsödik, mert

1. három rezsim helyett a továbbiakban csak kettő lesz,
2. letisztulhat az erőforrást felajánló szervezet alkalmazásával kapcsolatos nemkívánatos mozgástér,
3. életszerűbbé válhat a hiánypótlás szabályrendszere, az átláthatóságot javíthatja a nyilvánosságot elősegítő új szabályok bevezetése.

Problémák:

1. Közbeszerzés tisztasága: Mindaddig, amíg a pártfinanszírozás kérdését nem rendezi megnyugtatóan a magyar országgyűlés, addig a közbeszerzésekre a korrupció árnya fog vetülni, demoralizálva a közélet és gazdaság egészét. Egyes szakértői vélemények szerint ugyanis, ha a pártok finanszírozásának a kérdése megnyugtatóan megoldott lenne, jóval tisztább lenne a közbeszerzés rendszere. E kérdéskört a Kbt. nyilvánvalóan nem tudja megoldani, túlzott követelmény lenne ezt elvárni.
2. Koherencia és átláthatóság kérdése: A módosítás ugyan az egyszerűsítést tűzte zászlajára, azonban az egyre több részletszabály a hatalmas joganyag alkalmazhatóságát nem ritkán inkább nehezíti, mint megkönnyíti. Ha pedig a közbeszerzési eljárásra nagyon sok szabály vonatkozik, ez éppen az átláthatóságot gyengítheti, ugyanis a még több részletszabály közötti réseket kihasználva akár újabb befolyásolási lehetőségek is megnyílhatnak. A közbeszerzési törvény koherenciája nehezen tartható fenn, tekintettel a nagyszámú módosító rendelkezésre. Fontos lenne, hogy minél kevesebb egymással szemben álló rendelkezés kerüljön a törvénybe, mert ez újabb jogalkalmazási nehézségeket generál.
3. A közbeszerzési tanácsadó jogkörének tisztázatlansága: A hivatalos közbeszerzési tanácsadó jogköre és feladatköre a törvényben továbbra sem tisztázott megfelelően, tevékenysége határai nem állapíthatók meg, felette kontrollt senki nem gyakorol, ugyanakkor a törvény a nagyobb közbeszerzésekbe kötelező bevonásukat előírja.
4. A jogorvoslati rendszer alkalmatlansága: A hatályos jogorvoslati rendszer képtelen a valódi jogi orvoslásra, ugyanis ha valakivel szerződött már az ajánlatkérő, annak pozíciója már érdemben nem fog változni, s akinek nyernie kellett volna, az elesik az ebből adódó előnyöktől. A piaci szereplők impulzusai alapján feltételezhető, hogy sokan azért nem indítanak jogorvoslatot, mert ez haszontalan próbálkozás lenne az üzlet megszerzésére. A közbeszerzési jogorvoslat általában csak az ajánlatkérő büntetését eredményezi, a polgári jogorvoslat viszont az ehhez szükséges eljárások nagy száma miatt szinte lehetetlen. Az eljárásokat gyorsító törekvések ezt az alapkérdést nem tudják megoldani.
5. Visszaélési formák fennmaradása:
 - *Kirívóan alacsony ár, mint az elbírálás döntő szempontja:* Köztudomású ez a fajta visszaélési módszer – különösen a szolgáltatások körében: a kiszemelt nyertes alacsonyabb árat ajánl, így aztán nyer is, ugyanakkor kevesebb szolgáltatást végez, de az eredeti mennyiségű és minőségű munka teljesítését a megrendelő viszont igazolja.
 - *Az ajánlatkérővel szemben támasztott túlzó feltételek:* az ajánlatkérő és az ajánlattevő összejátszásának egy módja, amellyel drasztikusan lehet csökkenteni az

ajánlatkérők körét és kizárni a pályázatból a nem favorizált cégeket. A törvénymódosítás ennek megnehezítése tekintetében sem hoz előrelépést, így a már létező visszaélési technikák a jövőben is alkalmazhatóak maradnak.

- *A fedezet elvonása:* számos esetben a fedezet elvonására azért kerül sor, mert a döntéshozatal előtt már látszik, hogy olyan cég nyerne, amelyet az ajánlatkérő vagy felettesei nem tartanak kívánatosnak.

6. Európai Unió források:

- *A bíráló bizottsági tagok magas létszáma:* A különös figyelmet igénylő európai források felhasználása körében a bíráló bizottságok munkájában rendkívül sokan vesznek részt. Ez éppen nem az elfogulatlan elbírálás garanciája, hanem azt a lehetőséget tartalmazza, hogy az ajánlatkérő felettesei vagy akár más erők is időben, eredményesen beavatkozhatnak az elbírálási folyamatba.
- *Előzetes ellenjegyzés, a felelősségi viszonyokat elmosó előírás:* az ajánlatkérő jogai lényegében a továbbiakban is elvonhatóak a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap felhasználása körében, ez esetekben ugyanis a közbeszerzési szerződés megkötéséhez a közreműködő szervezet előzetes ellenjegyzésére van szükség. Nem tiszták tehát a felelősségi viszonyok sem, ami bizonytalanságot okoz, s így közvetve korrupciós táptalajt is teremt.

Az új Kbt-t a 2004. V. hó 1-jei hatályba lépése után eddig huszonháromszor módosították. Ez évi átlagban ötszöri módosításnak tekinthető. A mostani huszonnegyedik módosítás 110 paragrafusból áll, és az új szabályokon kívül további 80 módosítást tartalmaz. A törvényhez további több mint 20 végrehajtási jogszabály kapcsolódik.

E számok azt mutatják, hogy a hatalmas joganyag csak állandó, időnként igen komoly nagyságú módosításokkal tartható életben, ami a joganyag és az ezen alapuló gyakorlat átláthatóságát szinte lehetetlenné teszi.

Megítélésünk szerint, e huszonnegyedik, mintegy 200 rendelkezésre kiterjedő törvényi módosítás összességében nem biztosítja az átláthatóságot és a korrupció visszaszorítását. E célt a közbeszerzési joganyag teljes körű átgondolása alapján radikálisan leegyszerűsített joganyag szolgálhatná inkább.

A jelenlegi bonyolult és terjedelmes törvény, és a hozzá kapcsolódó 23 végrehajtási jogszabályból álló joganyag teljes újragondolása és radikális leegyszerűsítése nélkül az átláthatóság követelménye csak részben, látszólagosan tud érvényesülni.

E lépés megtétele nélkül a korrupció elleni harc a közbeszerzések körében csak részeredményeket hozhat. Kérdés, hogy a törvény elfogadása helyett nem lenne-e célszerű a jelenlegi nagyszámú javaslat alapján egy teljesen újragondolt, jóval egyszerűbb és átláthatóbb szabályozást létrehozni. A korrupció visszaszorítása szempontjából ezt a kérdést úgy látjuk, hogy egy ilyen teljes körű újragondolt szabályozás nagyban előmozdítaná.